

Priredba kluba št. 1 JSZ bila sijajen uspeh

VES SPORED DOBRO PREDVAJAN. — ŠUBELJ
NAVDUŠENO POZDRAVLJEN. — VSOTA ZA
RUSKI RELIF ZNAŠA \$545

Klub št. 1 JSZ v Chicagu je imel v svojih skoro štiridesetih letih obstoja že veliko priredb, med njimi precej takih, ki so sijajno uspele. In enako uspešno je bila izvršena klubova prireditev zadnjo nedeljo v dvorani SNPJ.

Za dva dobra namena

Vršila se je, kar se prireditve same tiče, v prid Proletarca, in neposredno pa za ruski vojni relif.

Spored je otvoril Fr. Zaitz s kratkim nagovorom o pomenu in namenu prireditve, nato je govoril Chas. Pogorelec o agitaciji za Proletarca in Majski Glas.

Prva glasbena točka v spored je bil nastop Nikolaja Komarčuka, ki je igral na gossli ruske skladbe. Ko je rekел, da bo naši priredbi pomagal kolikor najboljše bo mogel, je to tudi v resnicu misili in naložil izvršil. Na klavirju ga je spremljala Mary Oven.

Ko je Komarčuk končal, je bil predstavljen narednik Oscar Godina, ki je bil baš tedaj na dopustu iz vojaške kempe in pričakuje, da ga preselijo, ko se vrne nazaj. S svojimi dovitpi in z vero v svoje prepranje je na navzoče napravil močan vtis.

Mezosopravistka Anna Zaretsky Elvove je pela tako dobro kakor je bilo obetano. Začela je z arijo Habenera, iz Bizetove opere Carmen, nadaljevala s par skladbami Čajkovskoga in končala z russkimi narodnimi pesmimi. Spremljala jo je na klavir Goldie Gobub.

"Naša bojišča"

Ko je bila končana ta točka, je bil predstavljen Joško Oven. Govoril je dobre pol ure. Če bi tu hotel saj površno navesti njegova izvajanja, bi vzel priljubo prostora. Zato samo na kratko tole: Dotaknil se je sedanjega političnega položaja s kritičnega socialističnega stališča, in v glavnem pa je bil njegov govor usmerjen v borbo Sovjetske unije, ki je s fajzom resnično v vojni.

Šubelj prisrčno sprejet

Ko je Oven končal, je bil predstavljen naš stari znanec in prijatelj Anton Šubelj. Aplavz mu je pričal, da ima v Chicagu prav tako iskrene prijatelje kakor drugje. Začel je z narodno "Kje je moj mili dom", nadaljeval z Vilharjevim "Mornarjem", nato s koročko narodno, kakor jo mi imenujemo "Gor čez jezero", in ker je bilo aplavza nič koliko, je zapel še "Jaz pa eno kajžico imam". In potem, ko so ga klicali nazaj na oder še in še, je zapel še par pesmi. Sploh je bil Šubelj na tej prireditvi glavna privlačnost. Spremljala ga je na klavir Mary Oven.

Sava svoj del izborno predvajala

V drugem delu je nastopil pevski zbor Sava s pesmimi "Bratje le k solncu, svobodi", "Naša zvezda" (Anton Nedved) in "Triglav" (F. Fleišman). Vse trije izborni predvajala in že skoda govorice, da bo ta fini zbor prenehel. Odbor Save, zborovodja Jakob Muha in pianistka Mary Muha, skupno s klubom št. 1 JSZ naj smatrajo za svojo dolžnost to glasbeno ustanovo ohraniti.

Avdijence, ki je najbolj rešljiv, je rekla: "Saj si niso hvaležni, nego včasi

ie Sava sedaj celo boljše dela kot na svojih koncertih". In je.

Klic iz groba

John Rak je deklamiral pesem delavstvu "(To labor)", by Charlotte Perkins Gilman). In jo je res deklamiral. Namreč tako, kakor potrebno.

Z njim je Joško Oven s sodelovanjem Johnna Raka in Mary Ovnove podal monolog "Klic iz groba". Snov je zajeta iz ukrajinskih bojišč. Tako je bila tudi ta točka usoglašena s celotnim namenom te prireditve in dobro predvajana.

Mary Oven in njena hčerka Mitzi sta igrali na klavir v dvoru Lisztovo skladbo, ki jo je v angleškem naslovu poznamo pod naslovom "Hungarian Rhapsody". Videli smo ju, na odru že dostikrat v enakih nastopih, a sedaj sta igrali boljše kot še kdaj prej. Tako so rekli tisti, ki se razumejo na glasbo. In pa avdijence je bila takega mnenja. Sploh je Mary Oven v tej prireditvi res veliko pomagala. Spremljala je v dveh točkah, igrala s hčeko v eni, in v drugega je imela še brigo pri zbirjanju prispevkov za namizni prti.

Prispevki za ruski relif

Kampanja za ruski relif v področju kluba, pod vodstvom Joška Ovna, se je prav dobro obnesla. Tončka in John Simičič iz Clevelandu sta po zračni pošti poslala na to pridelitev namesto šopka rož pevcu Šublju pet dolarjev v sklad za pomoč Rusiji, in isto je storila Glasbena matica v Clevelandu. Več o tem bo poročal prihodnji teden Joško Oven.

Namizni prti, ki ga je poklonila Mary Jelenc, mati Mary Ovnove, je dobila Mrs. Agnes Jurečić v Chicagu. Bržkone ni bil med Slovenci še nikoli oddan kak prt za višjo svoto kar je bil ta. Vseeno, Mary Jelenc je vložila vanj mnogo dečja in ga dala v ta name ne da bi ji dali en sam cent odškodnine. Enako sta delala v tej akciji brezplačno Joško Oven in njegova soprona Mary, ter vsi drugi, ki so pomagali.

Obilo gostov

Iz Milwaukee sta prišli že v soboto na obisk družini Frančka Ermence in Thoma Petka. Zvečer sta bili v operi, v kateri je pella Zinka Milanov in v zboru Anton Šubelj, naslednj dan pa sta se udeležili klubove prireditve v dvorani SNPJ. (Nadaljevanje na 4. strani.)

Vojni aeroplani močajo bombe neglede koga zadenejo. Cestokrat poleg moških tudi ženske in otroci. Na gornji sliki je mati, kateri je bombnik ubil otroka. Njen bolest si je lahko predstavljati.

Czernin o Otonu Habsburškem

Medtem ko si je državni deparment z zadavo Otona habsburškega umil roke, je pa vojni tajnik Stimson še vedno v zadregi, kajti naprtil si je toliko protestov v sledi svojega pisma "nadvojvodu". Oton u Habsburgu, da mu je kar žal pomote. Ob enem je uvidel, da je v Zed. državah veliko ljudi, ki demokracijo pravilno razumejo in hočejo, da člani zvezne vlade tudi delajo zanje, ne samo govore o nji. Stimsonovo pismo Otonu je bilo udarec nanjo, kajti trije habsburški "nadvojvode" in njihova mati "cesarica" Zita, ki so s pisom vojnega tajnika dobili nekako "uradno priznanje", niso boriči za kakršnekoli svobodščine, nego delujejo edino za pridobitev trona, ki ga jim je prevrnila prva svetovna vojna. Bila bi tragedija, ako jim bi ga druga svetovna vojna obnovila.

Eden izmed onih, ki haburzane dobro poznajo, je Ferdinand Czernin. V Avstriji je bil grof, a se je pozneje temu titulu odrekel in že to pojasni, da je proti monarhizmu. Nedavno je pisal v New York Herald Tribune, da Oton razdeljuje že naslove in odlikovanja in silno "uživa kadar ga kdo nagovori z "Vaše veličanstvo", ter da je še vedno prepričan, da je "po božji milosti cesar Avstrije, kralj Ogrske, kralj Češke" itd., itd.

Czernin je predsednik Avstrijske akcije, ki je proti-monarhističen pokret. Član je tudi avstrijskega nacionalnega odbora in povditarja v svojem pismu, da je Oton na mojstervi način izvabil prisego zvez-

Seja odborov JSZ

V petek 2. aprila bo redna seja odborov JSZ. Vršila se bo v SDC.

Kdo je kriv, da gre milijone dolarjev goljufom?

Nekje na Pacifiku se je prekomila ladja napolnjena z oljem. Tako je prišlo na dan, da so jeklarske družbe ogoljufale svojo dejelo za priljubo milijonov dolarjev, ker so ji prodajale jeklene plošče za gradnjo ladij veliko slabše kot pa so določevala vladne specifikacije.

Ameriške parobrodne družbe so dobitile za prevažanje tovora že po desetkrat toliko kot je vredna vsaka njihova posamezna ladja. Milijone in milijone dolarjev čistega dobička!

Skandal, ki se je kar tako mimogrede izvedel, ker v Rusiji je Eugene V. Debe apeliral: "Če ste za poštenje, za pravo delavško gibanje, postanite soci-

rati tudi kaj povedo kar nam ni višč, je sicer potlačen v koč, a ni pa pozabljen.

Ameriška vlada je bila ogoljufana takrat in je goljufana v teh slučajih od patriotov, ki so zoper unije, nič pa jim nimar, kaj se zgodi z vojaki, katerim bi morali oskrbeti material, kakrišen jim bi zalegel, ne pa jih spravljaj v nevarnost.

Mar mislite, da kdo izmed kapitalističnih kolonarjev kaj reče proti tem falotom? Ne, nego kar v naprej vpijejo proti uniskim "gangsterjem".

Mnogo let je že tega, ko je Eugene V. Debe apeliral: "Če ste za poštenje, za pravo delavško gibanje, postanite soci-

alisti". Pa, so ga zaprli. Čez nekaj let pa tudi nekaj "unijskih krukov" zato, ker niso od svih prigoljufanih dohodkov plačali dohodinskega davka. Tako se dogaja tudi sedaj.

V kongresu sicer preiskujejo, in tu in tam tudi kak buržavni list zaropata, pa kmalu utihne. Ker će vopota proti trustjanom, je ob dohodke. Namreč, kapitalistični listi in pa radio postaje se s takimi delikatnimi zadevami ne smeti ukvarjati, ker će se bi, so ob oglase.

Trideset, tristo milijonov, milijardo in več so prigoljufali razni trustjani in žanjejo dalje. To ni nič. A če pa kak

"gangster" v uniji prigoljufa nekaj tisočakov, to pa je vredno "škandal". O goljufijah trustjanov pa je treba molčati.

Naj ubijajo s prodajanjem pokvarjene žice ruski armadi ruske vojake — kaj zato! Dobiček teje. In ko je prišel na dan spet sedanji škandal — do malega že ves potlačen, — je nagloma izginjal in nihče izmed cnih, ki so na vrhu, ne bo kaznovan. Eddie Rickenbacker vpije toliko bolj zoper delavce, zato da lumpe zakriva. Inkadar kaj reče čez te lumpe, stori to na tako vlijuden način, da njegove graje ne razume nihče nego tisti, ki znajo mlini s delavskega stališča.

Vsem, ki so pomagali na prireditvi v prid Proletarca

Hvala Antonu Šublju, Ani Zaretsky Elvove, Mary Ovnovi in G. Golubovi, Jakobu in Mary Muha, zboru Saya, in vsem drugim, ki so minulo nedeljo pomagali obogatiti spored na prireditvi kluba št. 1 JSZ.

Enako tistim, ki so razpečivali vstopnice v predprodaji in pomagali v oglašanju.

Priznanje zaslужijo dalje vsemi, ki so pomagali na dan prireditve v dvorani, v točnici in kuhinji, med njimi posebno Nikolina Božičnik, Frank in Jack Grosler, Arley in Marge Božičnik, Frances Vreček, Tone Putz, Frank Margole, Fred A. Vider, Frank Bizjak, John Turk, Ana Pogorelec, Louis Zidar, Frank in Dorothy Sodnik in veliko drugih.

V pripravah za spored priznajo Mary Ovnovi, ki jo že omenjam v uvodu te zahvale, Angeli Zaitz, ki je nam dobil prvo Anno Zaretsky, tistim, ki so prireditve oglašali v sploh vsem, ki so nam na kakršenkoli način pomagali.

Tisti, ki tu niso omenjeni z imeni, nam naj to oproste.

Poudarimo naj le, da je bila ta prireditve uspeh sodelovanja.

Hvala tudi onim, ki so zbrali doneske za ruski relif in pa Mary Jelenc, ki nam je poklonila namizni prti — njeeno ročno delo — ki je prinesel 545 dolarjev v ta namen.

Hvala ob enem udeležencu, ki so napolnili dvorano in ostali med nami do pozne večerne ure. — Odbor.

Protesti proti Adamiču

niso pomagali

Zadnjo soboto in v nedeljo je bilo po radiu in v časopisu poročano, da je bil poleg newyorskega župana in dveh drugih Američanov Louis Adamič dodeljen za službo v krajih, ki jih bi zasedla ameriška armada. V slučaju ameriške invazije na Balkan bo Adamič nedvomno dodeljen za zaupnika pri ameriškem, oziroma zavezniškem poveljstvu v Sloveniji.

Zvezca slovenskih župnij nato z protesti proti Adamiču pri ameriški vladi ničesar dosegla.

Kampanja proti Rusiji

Sovjetska vladna je sklenila pogodbo z Japonsko, ki podlajuje mikadovim ribičem pravice lovitvi sibirskih vodah (pri Kamčatki in Sahalinu) se eno leto. Ta pogodba je bila ruski vladil usiljena leta 1905 po japonski zmagi, in veljala je do leta 1936. Takrat pa se je sovjetska vladla uprla in zatevala za ribički privilej veliko najemino. Tudi sedaj jo je povisala.

Sovjetski uniji sovražni listi, med njimi Chicago Tribune, jo napadajo, da daje potuhu Japoncem, in baze proti nam.

Ljubimkanje z Italijo velika Hulova zmota

DRŽAVNI DEPARTMENT V ČUDNI VLOGI. — MOGOČNOST KLERIKALIZMA. — STRAH PRED SOCIALIZACIJO. — ČEMU SE RUSIJA POMIKA V "IZOLACIJO"?

Vnanja politika ameriške Evrope samo Rusija bori proti Nemčiji, in da je v kapitalističnem svetu brez prijateljev, dokim se hodimo poklanjati Francu in Mussolinijevemu zetu, tedaj si lahko približno predstavimo, kako izgleda ta položaj.

Italija "zmaguje"

Italija je fašistična. Nihče v našem državnem departmaju ne svetuje, da naj odpravi fašizem. Naj odleti Mussolini, pa bo dobro. Namesto Hitlerjevih fašistov bomo dobili "nam prijazne fašiste", in tem se kaj takega lahko dogodi še v Nemčiji, pa bo demokracija zmagala.

Nat. A. Barrows, ki je žurnalist v službi čeških Daily News, piše z dne 23. marca o našem flirtanju s fašistično Italijo.

Pravi: "Tri leta Italija izgubila vojno, sedaj pa jo hoče dobiti na naš račun."

Vzrok, da Italija zmaguje, vzlije temu, da vojno izgubila že tri leta, pa je mogočni klerikalni vpliv. Ameriški klerikalizem je organiziran ne samo v resko negotivo, nego je tudi politično perfektna mašina. Protestantov je veliko več, toda so razvojeni v sekte in se v svojih prerekanjih ne utegnejo zdržati v pomoč demokraciji tako kakor bi ji bilo potrebno.

Rešitev fašizma v Italiji ne bo demokracija

Ako se politiki te dežele pošteči "rešiti" Italijo izpod gestapa, bo to pomenilo le, da bomo dobili v Rimu tak fašističen režim, ki bo igral kvizlinja za državnega tajnika Hullu, a Italija bo ostala to kar je pod Mussolinijem — skoz in skoz fašistična.

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DELAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Izdaja Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, Ill.

GLASILLO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE

NAROCNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75; za četr leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka po popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co., Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz
Business Manager.....Charles Pogorelec

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864

Ali se bodo zmote vlad demokratičnih dežel nadaljevale?

Tednik Reading Labor Advocate ni ekstremističen list, je pa socialističen. Je glasilo socialistične stranke v Readingu in pripada takozvani socialdemokratski federaciji. V eni svojih nedavnih številk je v uvodniku na prvi strani našteval zmote vlad demokratičnih dežel in poudarjal, da svoje taktike v bistvu vzlič vojni niso nič spremenile.

V prvi vojni za demokracijo in odpravo vojne so zmagale in narekovali mir po svoji volji. Sedaj plačujemo posledice tistega mira z novo vojno.

Ko je prišel v Italiji na krmilo Mussolini, je bilo to vladam demokratičnih dežel oziroma vsaj kapitalističnim predstavnikom v njih — zelo všeč. Kapitalistični tisk je hvalil njegovo odločnost v uspostavljanju "reda in mira" v njegovih državah. Odstranil je nevarnost "komunizma" v Italiji in dal drugim deželam vzgled, kako se to napravi.

Ko je nastal v Avstriji s pomočjo Mussolinija in katoliške hierarhije klerofašistični puč, ni pršla demokraciji v Avstriji na pomoč niti ena demokratična vlada.

Še bolj mizerno so se vlade demokratičnih dežel zadrljale v času civilne vojne v Španiji. Mussolini, Hitler in Vatikan so fašistom "odprto pomagali, ga zalagali z denarjem, orožjem, mu pošiljali letala, tanke, topove in vojake, a demokratične vlade pa so hitele proglašati "nevrastnost". Na predlog angleške vlade sta tudi Hitler in Mussolini pristala v njo in se smehljala. To je bila ena največjih fars, kar jih pozna novejša zgodovina. Španska republika je dobila nekaj materialne pomoči iz Francije — proti volji francoskega kapitalizma, in nekaj iz Rusije ter bataljon prostovoljcev iz raznih dežel.

Tako je Franco zmagal in kapitalizem se ga je radoval, ker je Španijo otel "komunizma" in jo ohranil "zapadni civilizaciji" ter krščanstvo. Francova vojna v Španiji je bila Hitlerjeva in Mussolinijeva predloga sedanje vojne, ki je ne bi bilo, ako bi vlade demokratičnih dežel mislile bolj na demokracijo kakor pa na kapitalizem.

Ko je Hitler sklenil ugonobiti najvzornejšo demokratično deželo v Evropi — Čehoslovaško — sta hitela premierja francoske in angleške vlade k njemu, da ga potolažita.

Namesto, da bi odločno nastopila zoper provokatorja, sta mu žrtvalo "nemški del Češke, zato da bo mir v Evropi..."

Ko je Mussolini rohnel, da ga je Etiopija užalila ter jo napadel "za kazen", se je demokratična liga narodov jako zgrajala in proglašila nad Italijo takozvane sankcije, ki ji niso napravile nikakrsne škode.

Se boj klaverino je liga narodov nastopila v slučaju japonske vpada v Mandžurijo. Edino zastopnik "nedemokratične" Rusije Maksim Litvinov je v društvu narodov ostale člane rotil, da le ako se izrečejo za kolektivno varnost in proti vsem napadalcu nastopijo z oboroženo močjo, bodo varne vse skupaj. Če tega ne store, bodo pa vse v nevarnosti. Toda ga niso poslušali, zato je Moskva taktiko spremenila v drugi eksperiment. Sklenila je pakt s Hitlerjem.

Ali so se državniki demokratičnih dežel iz teh zmot in skušenj kaj naučili?

Mnoga znamenja pričajo, da jih ponavljajo — in to iz istih vzrokov kakor so delali prejšnje. Gre se jim za ohranitev sistema kakršen je. Zato podpirajo stare režime poraženih dežel in njihove monarhe, v nadi, da jim bo po zmagi mogoče z njimi zajeziti socialne prevrate.

V angleškem parlamentu se to politiko saj kritizira, v ameriškem kongresu pa se tolče le po socialnih zakonih in unijah, ker v njemu ni socialistov, kakor so v angleški zbornici. V sedanji obsojajo angleškega poslanika v Madridu, ki je "apizar" prvega reda in enako bi lahko rekli o ameriškem poslaniku v Španiji.

Po ameriški invaziji v Afriko je angleška delavska in liberalna javnost osupnila ob spoznanju, kako lahko je bilo ameriškemu poveljnemu skleniti sporazum s fašistom Darlanom, in še bolj pa, ko je uvidela, da ima darlanizem podporo ameriške vnanje politike.

Tudi romanju uradnih in neuradnih ameriških zastopnikov v Vatikanu pomenijo nadaljevanje stare politike. To morda pojasni, čemu hladnost med Washingtonom in Moskvo, ki ne pomeni nič dobrega.

Ako smo za odpravo fašizma in ga porazimo, kaj naj ga nadomesti? Demokracija, kajpada! Ampak tu pa so že razlike. Kapitalizmu je socializacija "komunizem" in tudi če bi bila država s socializiranim gospodarstvom še tako demokratična, po nazorih stebrov starega reda sozializem ni in ne morebiti "demokratičen".

Delavstvo v Angliji smatra nasprotno in je v pravem, zato pa je v Angliji veliko več liberalizma in socialnega razumevanja.

Posledice nedavnega nemškega zrakoplovnega napada na neko angleško mesto. Okrog dve sto oseb je bilo ubitih, in več pa ranjenih.

IZ ZAPISNIKA SEJE ODBOROV · JSZ

dne 5. feb. 1943

ki je inkorporirana in last naše Zveze.

Se preide na volitve direktorja JDTD. Odborniki so slediči:

Joško Oven, predsednik.

Fred A. Vider, podpredsednik.

Filip Godina, blagajnik.

Chas. Pogorelec, tajnik.

Frank Zaitz, zapisnikar.

Pregledovalci računov, John

Rask, Frank S. Tauchar in Anton

Zaitz.

Finančno stanje Proletarca je bilo koncem januarja 1943 slediče:

Dolg tiskarni za tisk lista meseča decembra-januarja \$1,079.21

Gotovina na roki ob času te seje ..... \$ 608.62

Obveznosti oglaševalcev in zastopnikov za oglase v koledarju, za naročnine itd.

(vse iztirljivo) 282.20

Skupaj ..... \$ 890.82

Torej če ne bi imeli drugih stroškov, bi po tem odbitku naš dolg znašal še \$188.39. Toda list tiskamo vsak teden in tako so vsak teden tudi stroški.

Tisk in vezba koledarja ter klišči so plačani. Nadaljni stroški koledarja bi bili le še tisti, ki se bi tikali honorarjev sotrudnikom in za izredno dele ter stroške osebju v uradu.

Na predlog Filipa Godina sklenjeno, da se da uredniku in upravniku za delo s koledarjem vsakemu po \$50 in glede sotrudnikov pa naj se stvar prepresti upravi.

Urednik omenja, da večinoma ne dobe nobene odškodnine, dasi prispevajo v koledar od leta do leta. Je pa med njimi nekaj takih, ki nimajo dohodkov, a s svojimi spigi pa imajo delo in nekateri tudi stroške. Po njegovi uvidevnosti naj se bi na podlagi tega pravila potrošilo v na meni \$35.

Upravnik h koncu poročila o naših publikacijah omeni, da bo podrobno poročal, ko bodo vse računi skončani.

JSZ — Aktivnih klubov je bilo lani trinajst, in pa somišljenci so pomagali v vseh naših akcijah. Direktorni članov je bilo okrog tri sto.

Dalje tajnik Pogorelec omenja, da je znašala njegova plača za tajnikovanje pri JSZ in Prosvetna matica \$15 na teden, \$20 pa za upravnico delo pri Proletarcu. Vsled sedanjih davkov na plačo ni prikladno delati odbitek nekaj tam nekaj tukaj, zato predlagajo, da JSZ in Prosvetna matica prispevata v blagajno JDTD po \$15 na teden za upravne stroške.

Naš kot v tej deželi. A vzlič temu so tudi toriji samo za tako demokracijo, v kateri bo njihov ekonomski sistem ostal, četudi bi tu tam kaj popustil.

Te razlike so vzrok, čemu zastopniki starega reda nadaljujejo po potih starih zmot in napak. Socialisti, sploh vse delavci, se iz teh resnic lahko veliko uče sebi v korist.

(Nadaljevanje s 3. strani.)

JOŠKO OVEN:

RAZGOVORI

Churchillov govor predzadnjo nedeljo je bil nekako v zvezi s ponovno zavezniško ofenzivo v Tuniziji. Ni se tukaj toliko vojne pač pa bodočega miru. Glede vojne je samo omenil, da se v Evropi mogočen konča v letu 1945. Glede miru je bil bolj pozitiven. Za Anglijo in njene posesti je omenil, da obdrži vse, kar je imela pred začetkom vojne. Je pa za to, da dobre velesile po tej vojni kontrolo nad svetom. Njihova dolžnost bi bila reševanja vprašanja ter paziti, da se ne krši mir. Omenil je tudi nove socialne preuredbе v Angliji, katere morajo slediti vojni, tako da bo vsakemu zagotovljen kruh in delo.

Pomlad v Evropi

Prišla je zelo zgodaj. V južnem delu Rusije, kjer navadno sneg skopin šele koncem marca, je danes morje blata. Nemška ofenziva, s katero so nemške čete ponovno zavzale Harkov, je — ustavljena. Na severnem koncu, pri Starajem Rusiju, ter Smolensku se ruska ofenziva nadaljuje. Isto tako na skrajni točki — Potsdam.

Firer je tudi govoril. Pravijo, da njegov govor ni bil tak, kot so bili njegovi govorji prejšnjega leta. Oglasil se je menda le zato, da ne bodo ljudje po svetu mislili, da je res mrtev.

Kar se "norost" tiče, o tem seveda ni nobenega prepričal. Tudi o številkah se je malo zmotil. Mislil je, da je to konec leta 1941, ko je omenil pet tisoč nemških mrljev. Gotovo je pozabil, da smo v letu 1943, ter da bo moral zgoraj omenjeno število pomnožiti najmanj s številko štiri. Pa saj mu se sami nemški jokelni ne verujejo, kaj šele ostali svet!

O naši ofenzivi v Afriki je predčasno govoril. Ameriški vojaki so se dobro izkazali. Odnosno je, koliko moči ima Rommel — in pa kaj bo storil — Franco.

Spanija je tista točka, od katere je odvisno — ali bo zavezniška ofenziva v Afriki uspeh — ali pa poraz. V teh mojih vrsticah sem že ponovno ponavljal — Pazite na Španijo! Naš državni departmément se trudi "apizati" španskega diktatorja. Govor našega poslanika nedavno v Madridu je lep primer. Franco se strašno malo zmeni za to ljubimkanje. Edino revčina dežele ter menda še neugoden čas ga držita nazaj.

Nekaj o preteklosti

Dostikrat razmišljjam o preteklosti. Vsa ta nepotrebnost morja na svetu bi bila z lahkoto ustavljena predno so bili zanj ustanovljeni pogoj. Moguč je bila demokracija buržavne Anglie in Francije res lepa — saj tako jo opevajo govorji ljudje, ali njena diplomacija in državniki od leta 1919-39, to je pa druga stvar.

Njih spletke in izolacija Sovjetske Rusije, prvič z ustanovitvijo "zdravstvenega pasa" (cordon sanitaire) okrog Rusije, dasi je ta dežela (Rusija) žrtvovala več v prvi svetovni vojni (čez šest milijonov mrtvih) kot ostali zavezniški; zatem odprtia intervencija in vojaška ekspedicija v razne dele Rusije. Pozneje opremljenje in oboroženje Poljske za vpad v Rusijo leta 1920. Nobena prilika ni bila izpuščena, če se je le moglo škodovati Rusiji. Ko je leta 1922 pojavil v prvič v sedlo fašizem v Italiji, so mu pomagali z odprt roko — in leta 1933, ko je zlezel Hitler na krmilo v Nemčiji, so mu šli na roko, čeprav so s tem prodali svoje lastne narodne interese. Pa kaj bi o tem govoril, saj je vsem znano in posledice plačujemo vsi.

Ali najzadostnejša poglavja predsedanje vojne zgodovine so brezvonomno leta 1930-37. Vpad Japonske v Mandžurijo, in uigrabljenje Etiopije, obsejanje socialistov, uničenje delavskega Dunaja — nonintervencija v Španiji ter končno prodaja Čehoslovaške Hitlerju, to so biseri, katere nam ne bo zgodovina nikdar izbrisala.

Jugoslavija

Iz Ankare poročajo, kar potrjujejo tudi drugi viri, da je

Prejel sem precejšnje vsoote.

Jack Mesec, No. Chicago, Ill., \$2; Anton Jordan, Muskegon Heights, Mich., \$1; Joseph Ovica, Springfield, Ill., \$1; Jože Durn iz Clevelandja je poslal stroški dolarje in sicer: Neimenovana \$2.50 in Jože Durn 50c. Mary Jurca iz Detroitja, Mich., pošlila pet dolarjev, katere je daroval Peter Benedikt. Jože Körkič iz Detroitja pošlila enoletno naročino za Proletarca ter dva dolarja za ruski relief. Skupaj \$14.00.

Vsa ta vso je naložena v namiznih prti. Izid izvora v prihodnji številki. Dosegli smo ne samo polno vsto \$500 za namizni prti, ampak tudi skupno vsto celotnih prispevkov \$1,000 od strani naše zveze za ruski relief. In to sodružje in sodelujoči, je bilo vredno našega dela.

Hvala!

ANTON ZORNICK

na agitaciji v vzhodnem Ohiu in Zap. W. Virginiji

Naš zastopnik Anton Zornick iz zapadne Penne odpotuje 5. aprila na agitacijo za Proletarca v vzhodnem Ohio in bližnjo West Virginijo, ter Sharon, Pa. in okolico, kjer se bo mudil par tednov, ednosno toliko časa, dokler ne obisče kar največ mogoč naselbin po onotnih krajih. Sodružom in somišljenikom priporočamo, naj mu gredo pri njegovem delu kolikor mogoče na roko.

Tone je skušen agitator in če bo dobil dovolj opore med naprednimi rojaki po onotnih krajih, bo brez dvoma njegova tura uspešna, kar bo v končni listu našemu gibanju na splošno.

UPRAVNISTVO.

Kako to, da naši diplomiati kritizirajo Rusijo, če, da nam ni hvaležna za poslane materiale, a napram Španiji pa "apizajo"? Rusija je naša zaveznička v vojni, Španija pa se norčuje iz Zed. držav in njene vlad. Mar ni v vnanjo politiko naše diplomacije nekaj naredi, če hoče biti res demokratična?

POVESTNI DEL

Hudiček v steklenici

Robert Louis Stevenson. — Prevedel V. P.

(FILOZOFSKA PRIPOVEDKA)

(Nadaljevanje.)

Tedaj se ju je lotila pobist. Po napornem dnevu sta nekoč zvečer sedela v svoji hiši in nista spregovorila besedice. Molk je pretrgala samo Kokua, ki je včasih glasno zahtevala. Včasih sta skupno molili, včasih pa sta šla po steklenico, jo postavila na tla in sedela ves večer ter gledala, kako je plesala senca na sredi. Potem sta se bala, da bi šla spati. Trajalo je dolgo, preden je prišel spanec nadnjun in če je eden zaspal in se potem prebudil, je videl druga, ki je v tem nemo jokal. Ali pa je eden izmed njiju pobežil iz hiše, iz bližine steklenice, da bi hodil pod bananami in v vrtovih gor in dol, ali da bi se v mesečini sprehabjal ob obali.

Tako je bilo tudi neke noči, ko se je Kokua zbudila. Tipala je po postelji, da bi ga nasašla, toda njegovo ležišče je bilo mrzlo. Tedaj jo je obšla groza in vzravnala se je v postelji. Skozi špranje oknic je prodrl nekoliko mesečine, soba je bila svetla in lahko je videla na tleh steklenico. Zunaj je vel hud veter, velika drevesa so v drevoredu bučala glasno in ječala in odpadlo listje je šumelo na verandi. V vseh teh šumih je slišala Kokua še drug prizvok. Povedala ne bi mogla, ali je bil glas živali ali človeka, toda bil je do smrti žalosten in je rezal v dušo. Naraholo je vstala, odprla nekoliko vrata in gledala v vrt, ki ga je razsvetljevala mesečina. In Keave je ležal pod bananami, usta je tiščal v pesek, in ko je tako ležal, je ječal.

Prva misel, ki je obšla Kokuo je bila, da bi stekla venkaj in ga potolažila. Toda druga misel jo je siloma pridržala. Keave se je pred svojo ženo izkazal pogumno mož. Ni imela pravice, da bi ga v urislabosti osramotila. S to mislio je odšla v hišo.

"O nebo!" je dejala sama sebi, "kako brez misli sem bila, kako slabotna! Saj ne grozi večna nevarnost meni, marveč njemu. On je vzel prekletstvo na svojo dušo, ne jaz. Zaradi mene, zaradi ljubezni do bitja, ki je tako malo vredno in ki mu tako malo pomaga, ima zdaj peklenke plamene pred očmi — da, kô leži tam zunaj v viharju in mesečini, vonja že dim, ki prihaja od plamenov. Ali so moje misli res tako tope, da doslej nisem nikoli slušila, kaj je moja dolžnost, ali pa sem jo poznala že vnaprej in sem jo odrivala? Toda zdaj bom vzel vsaj svojo dušo v obe roki svoje ljubezni. Zdaj se bom poslovila od belih stopnic, ki vodijo v nebesa in od pričakujajočih obrazov mojih prijateljev. Ljubezen za ljubezen — in naj bo moja ljubezen enaka ljubezni Keaveja! Dušo za dušo — naj bo moja duša, ki bo pogimila!"

Bila je urna in priročna ženica in se je kmalu oblekla. V roko je vzel drobir — dragocene centime, ki sta jih imela

od hudiča. Toda kaj je to? Zakaj ne vzameš steklenice? Ali oklevaš?"

"Ni zato, da bi oklevala!" je zaklicala Kokua. "Samo slabu sem. Še trenutek mi privočiš. Samo moja roka se upira. Moje meso obhaja grozniča pred to prekleto stvarjo. Samo še trenutek!"

Stari mož je Kokuo prijazno pogledal, potem pa je rekel: "Ubogi otrok! Strah te je, tvoga duša te varata. Daj, naj obdržim steklenico. Star sem in na tem svetu ne bom več učakal sreče, kaj pa je na onem svetu —"

"Daj mi jo!" je hropela Kokua. "Tu imaš denar. Ali misliš, da sem tako nesramna? Daj mi steklenico."

"Bog te blagoslov, otrok!" je dejal stari.

Kokua je skrila steklenico pod holoko, se poslovila od starega moža in šla po drevoredu dalje, bilo ji je vseeno kam. Zakaj vsa pota so bila zdaj zanjo enaka — vsa so vodila v pekel. Včasih je hodila, včasih je tekla, včasih je glasno klicala in noč, včasih je ležala v cestnem prahu in jokala. Vsega se je domisila, kar je kdaj slišala o peku. Videla je, kako plapolajo plameni in vonjala je dim in njeno meso je razpadalo na žarečem oglju.

Ko je bilo že skoraj zjutraj se je zavedla in šla nazaj v svojo hišo. Bilo je prav tako, kakor je dejal stari mož: Keave je spal kakor otrok. Kokua je stala ob njem, zrla v njegovo obličje in govorila:

"Dzaj boš lahko spal, so prej moj. Ko se boš zbudil, se boš lahko smejal in prepeval. Počakala bom nate tu kaj. Ti jo boš kupil za stiri centime in jaz pa jo bom od tebe kupila za tri centime. In Gospod Bog naj da ubogi delici moči!"

"Če bi govorila iz hinavskega srca," je dejal stari mož, "bi ti Bog takoj poslal smrt."

"Prav gotovo! Zanesi se, prav gotovo bi jo poslal! Jaz bi te ne mogla izdati — Bog bi tega ne dopustil."

(Dalje prihodnji.)

Delo za SANS

Detroit, Mich. — Podružnica št. 1 SANSA za Detroit in okolico ima svojo tretjo sejo v nedeljo 4. aprila ob 1:30 pooldne v cerkveni dvorani na 386 Geneva Ave., Highland Park, Mich. Prosi se, da je vsak točen, ker dvorana mora biti prsta ob 4. Vabljeni ste vsi, vsa društva, klubni in ustavnove, da pošljete svoje zastopnike (ce). (Posamezna vabilo se ne bodo pošiljala.) Zadnje seje je jih je precej udeležilo po svojih zastopnikih. Lepo bi bilo, da se tej seji odzovejo vsa društva.

Potem je videla starega moža, ki se je vračal, in imel je steklenico v svoji roki.

"Storil sem, kakor si želela," je dejal. "Ko sem tvojega moža zapustil, je jokal kakor otrok. Danes ponori bo mirno spel."

Pomolej ji je steklenico.

"Preden mi jo boš dal," je dejala Kokua hropec, "vzemim dobro z zlom — zahtevaj, da te bo osvobodila tvojega kašča."

"Star človek sem," je odvrnil, "in preblizu so mi vrata groba, da bi sprejemal milost

Letos nabiramo v našo pravomajsko revijo poleg trgovskih tudi pozdravne oglase. Vsakdo, ki pošlje en dolar, dobi poleg oglasa tudi izvod te revije, ne da bi mu jo bilo treba posebej naročiti. Ako pozdravnega oglasa še niste poslali, izpolnite sledečo formo:

Upriči PROLETARCA:

Priloženo pošiljam \$1 za pozdravni oglas in s tem za en izvod Majskega glasa.

Ime _____

Naslov _____

Mesto _____

država _____

Socializem edini je spas človeštva, ne pa monarhije in njihni režimi.

Lia Menton, tajnica.

PRISPEVATE POZDRAVNI OGLAS V MAJSKI GLAS!

Letos nabiramo v našo pravomajsko revijo poleg trgovskih tudi pozdravne oglase. Vsakdo, ki pošlje en dolar, dobi poleg oglasa tudi izvod te revije, ne da bi mu jo bilo treba posebej naročiti. Ako pozdravnega oglasa še niste poslali, izpolnite sledečo formo:

Upriči PROLETARCA:

Priloženo pošiljam \$1 za pozdravni oglas in s tem za en izvod Majskega glasa.

Ime _____

Naslov _____

Mesto _____

država _____

Na gornji sliki na vrhu sta nemški ujetnika, in na spodnji pa ruski vojaki, ki so ju zajeli. Ta slika je pomembna le zaradi obraznih izrazov.

IZ ZAPISNIKA SEJE ODBOROV JSZ.

(Nadaljevanje z 2. strani.)

tivnosti na našem kulturnem polju, marsikje popolnoma.

Nadeja se, da kar se števila pridruženih organizacij tiče, bo letos približno enako visoka kakor lani.

Filip Godina predlaga, Anton Zaitz podpira, da Prosvetna matica izda knjigo za slovene članstvo tudi letos, prosvetni odsek pa naj poskrbi za gradivo.

Frank Zaitz omeni, da mu je na slov. Kongresu v Clevelandu izročil dr. Jos. Goričar rokopis za brošuro, naslovljen na Prosvetno matico. Naslov brošure je "Slovenija pod jarom Hitlerja in Mussolinija" in njen avtor je D. Gustinčič.

Za prepis bi bilo treba plačati posiljalcu \$100, in upoštevajoč potem še tisk, razpolaganje in oglašanje, bi bili stroški precejšnji, težko pa bi bili prodati toliko izvodov, da se bi pokrili. Večinoma so navzoči mnenja, da bi imeli s tem znatno izgubo. Sklenjeno vseled tega na predlog Godine, da se rokopis pošlje nazaj s pojasnilom o vzroku vrnitve.

Razno. — Sledi razprava o sedanjem položaju tu in v Jugoslaviji, o delovanju Slovenskega ameriškega narodnega sveta, o deputaciji, ki jo je poslal v Washington in o raznih drugih stvari, ki se tičejo dnevnih dogodkov. Udeležili so se je Anton Zaitz, ki je poudarjal glede partizanov, da se mu dualnost ne dopade, pa naj bo kjerkoli, mogel pa se bi sprizniti s priporočilom K. Zakrajšek za "dvotirno" organizacijo SANS-a.

Ivan Molek govoril o stroških, ki so in bodo, če se hoče to akcijo voditi naprej, in v ta namen je treba gotovine. Brez tega ne bo nič.

Frank Zaitz je pojasnil glede finančne področju poverjenosti JRZ, in pa, koliko dohodkov bi bilo treba, če hoče domov financirati urad v Washingtonu po načrtu patri. Začetek je bil oklepni krompir tedaj že vedno v žaklju; ko je bil druga leta že začetkom ali sredi marca posazen, in so ta čas že sedeli na grobljih pisani hrošči (potato biled) in nestрпно čakali, kdaj se pokažejo krompirjevje kali iz zemlje, da planejo po njih.

Predno pa je mogoče vse to podvzeti, je treba nekoga, ki bo skrbel tudi za dovolj visoke dohodke. S sedanjimi vsočami bi se v takem obsegu ne moglo dolgo izhajati.

Sicer pa bo bližnja bodočnost pokazala, koliko bo v tem gibanju potrebne slike med

kdar sita delavska para v svoji objestnosti zahteva zvišanje plač. Pa jo časopisje tolata, da so se navadne življenske potrebščine podražile le "za nekaj" odstotkov. Ampak žakel 100 funtov semenskega krompirja je druga leta navadno stal okrog 2 dolarja, letos je pa \$5 in se še težko dobti. To je pa "samo" 150 odstotkov zvišanja.

Dne 15. marca je pa k nam priplula iz severa huda nevihta. Med gromom in bliskom je padala kot orehi debela toča in klestila po golih vrtovih. No, sem si mislil, "sreča v nesreči, kaj če bi takole padalo po vrtovih zmage?" Uničila bi mnogo obetači pridelek, ki naj bi natragnil odmerke. Bi pač misili, da ima Hitler svoje krvave kremplje vmes. Tako je pa le ponekod pohila šipe na oknih in razpraskala streho na hiši.

V starem kraju so bili na boljšem gledje te ujime, ali saj dozdeva se je nam tako. Tam je znal debelotrebni "fajmošter" tož "zagovoriti", da je prenehala (ko je bilo že vse belo po polju in ni bilo kaj več očetih) ali pa so jo poslali v svoji krščanski ljubezni do bližnjega — tako so nam zatrjevale pobožne mamice — čez mejno v sosedno faro. Češ, pa ti kolega tamkaj skrbi odkod boš bilo dobil.

Naše društvene veselice in zabave, ki jih že zadnje leto ni bilo veliko, so popolnoma prenehale. Ni sicer posebno tehniki razlogov za to. Toda smo v vojni. Fantje odhajajo in v marsikateri družini so skrbi in solze. In pa potrebščine za veselico se čimdalje teže dobe. "Takratki" postaja še krajši in za vložke bo treba rabiti samo kruh brez "priloga".

Toliko bolj pa so se pri nas uveljavile nekake "domače zabave". Godovanje, rojstni danega ali onega poznanega rojaka in pa poslovnički fantom, ki odhajajo v armado, je navadno namen teh zabav. Te zabave se vrše največ ob sobotah večer v dvorani v Edisonu. Lastnika dvoran sta Italijana, ki pa dobro shajata z našimi rojaki. Na teh zabavah moški zloža za pičajo, ženske pa prinesajo vložke, krofe in potico. Zelo člani so vložki, ki jih prineso naše farmerke, ki jih navadno v nihjih vedno najde kos poštene domače klobuse. In v grapi je vedno nekaj godev, ki znajo vleči meh za stare in mlade, da se raja in pleše do jutranjih ur.

Skupna kansaška društva SNPJ se spet pripravljajo na priroden običajne prvomajne proslave. Vrši se v sobotu večer 1. maja v Edisonu, kjer smo že večkrat imeli take prirde. Bo pa treba za tisto soboto večer domače "party" opustiti in vsi iti na proslavo prvega maja. Zeleti je, da bi tako napolnili tisto dvorano, kot smo jo 19. marca, ko je bil god vseh Jožkov in Pepe, da smo rajali do zgodnjih jutranjih ur. A. Shular.

Spor radi poljskih mej

V Moskvi je začel februarja izhajati časopis "Slobodna Poljska", ki pobuja propagando poljske vlade v Londonu, jo imenuje za reakcionarno in fašistično, in ob enem kliče Poljakom, da naj se po porazu Nemčije zedinjijo za ustanovitev res svobodne, neodvisne demokratične Poljske. Ako bo ideja tega lista obvezljiva, bo nova Poljska postala del sovjetske unije.

SLOVENESKE KNJIGE

so Nemci in Italijani po Slovenskem domalegu zatrli. Veliko so jih počitali. Novih več ne dopuščajo. Fašistična pošta je udarila po tistem — kar je bilo našemu narodu najdražje — po slovenski književnosti! Slovenske knjige se lahko izdajajo naročajo v slovenskih knjigarnah v Ameriki. Preglejte v tej številki na 5. strani cenzor knjig, ki jih ima v zalogi Proletarčeva knjigarna. Naročite jih sedaj, ko jih še imamo.

Ako vam kaj v Proletarcu ne ugaja, kritizirajte, toda ne s predosodi, nego tako, da bom list skupno izboljševali.

cionarni tisk, v želji, da se to delavsko-farmarsko gibanje izbere samega sebe. Kar se tiče nas Slovencev, ni kaj posebnega poročati. Slovenske naselbine v Minnesoti so že zelo stare, pa si lahko predstavljate, kako je z nami. V Duluthu in v drugih pomolih v tem kraju se sedaj vse živo pripravlja na odvajanje železne rude ter drugega tovara. V glavnem kajpada rude. Pravijo, da je bojomo kopalni v tako ogromnih količinah kakor sedaj, tedaj se bo tudi tu v par desetletjih, morda še prej, zgordilo kot se je s premognovniškimi naselbinami v Kansasu, s Calumetom in z neštetimi drugimi rudniškimi kraji. — P.

O naši politični situaciji

Greensboro, Pa. — Čudno se mi je zdelo, ko je fater Zakrajšek oznanil svoj izstop iz tajništva SANSA. Ko sem o tem premisljeval, se mi zdi, da je resigniral pod pritiskom svojih duhovnih sobratov. To sem sklepal zato, ker sem na slovenskem narodnem kongresu videla, da je mož mandat tajništva z veseljem sprejet. Glede resolucij ni bilo nikakršnega nesoglasja, pa sem bila še bolj uverjena, da se bo vse dobro izteklo. Resolucija glede verskih in drugih svobodobran in bo nadaljevan v takem duhu.

V takih slogih je bil kongres zaključen in razšli smo se v veri, da je bilo delo v pomoč našemu narodu izvršeno izborni in bo nadaljevan v takem duhu.

</

• KRITIČNA MNENJA, POROČILA IN RAZPRAVE •

KOMENTARJI

Avstrijski bataljon, ki ga "nadvojvoda" Otto smatra za "svoj" največji uspeh v prizdevanjih dobiti priznanje v svojih ambicijah postati cesar, se vežba v Camp Atterbury v Indiani, Chicago Sun z dne 22. marca poroča, da šteje 645 mož, oziroma sedaj manj, ker se je vojni department podal pritisku protestov in dovolil tistim nedržavljanom, ki niso avstrijski Nemci, nego Čehi, Jugoslovani ali Poljaki, da smejo prestopiti v ameriško armado. Tudi avstrijski bataljon je pod ameriškim poveljstvom in del ameriške armade, toda je edinica zase— je Ottonev "pet".

Trije "nadvojvodi" se vežbajo v njemu za častnike: Feleks, Charles Louis in Rudolph. Njihov brat Otto se v ta bataljon, ki je bil ustanovljen na njegova "prizadevanja", ni vpisal, ker se za cesarja ne spodobi, da bi bil vojak med navadnimi zemljani. On je "veličanstvo" in v njegovi kliki ga nazivajo tako.

Z vojaškega stališča je "avstrijski bataljon" brez vrednosti. Ima pa ogromno važnost zato, ker nam prikazuje, kakšen veter-piha v vojnem in v državnem departmentu, kar tudi predsedniku ne more biti skrito in se to politiko počne nedvomno z njegovo vednostjo. To, da so dati v avstrijski bataljon ne samo avstrijski Nemci (nedržavljanje), nego tudi druge nedržavljanje vojaške starosti, ki so bili rojeni v bivši Avstro-Ogrski, je ustvarilo sum, da je namen te vlade pomagati k obnovitvi avstrijskega cesarstva.

Češki narodni svet nadaljuje s propagando proti takim poskusom v ameriškem tisku, pa tudi Poljaci in pa nemški socialisti iz Avstrije. Vsi ti krogi in pri Slovenski ameriški narodni svet so poslali proti temu postopanju proteste ne samo v ameriško javnost, nego vojnemu in državnemu departmentu, kjer je bila ta divizijska odobrena. Tajnič Čehoslovaškega narodnega sveta Joseph Martinek piše v dnevniku Chicago Sun z dne 24. marca, kako se nabira novince v "avstrijski bataljon", in kako Otto to postojanko izrabila, da svoje ambicije primese čim bolj v ospredje. Avstrijski socialisti pa so se potrudili, da je ta afera prišla v newyorske liste skozi take ljudi in pod takimi imeni, ki imajo vpliv. Tako je Ottonev saj nekoliko izpodetele.

Cudno je to: Kako more ka ka vlada trditi, da je za demokracijo, in ob enem pomagati

Ottunu Habsburgu v njegovih ambicijah?

NEKDO, ki je govoril z visokim uradnikom v državnem departmentu, je pomenek na kratko tako opisal:

"Slovenci smo zoper obnovitev avstrijske monarhije. Zato so se temi in borili proti nji. Zavezniški so jo v vojni za demokracijo odpravili, pa bi bil čudež, če jo bi sedaj Washington in London skušala obnoviti.

URADNIK: Ali niste imeli Slovenci pod Avstrijo slovenskih žol? Ali vam ni bilo dovoljeno moliti v vajenskem jeziku? Mar niste imeli v državnem zboru svoje poslanice, svoje krajevne zbornice in župane ste si svobodno volili, ali ne? Mar niste imeli svojih časopisov, svojih strank in svojih gledališč? Ali niste imeli pod Avstrijo več demokracije kakor ste jo dobili celo v Jugoslaviji?

ROJAK: Avstrija je vodila pro-nemško politiko in uravnavala vse svoje delovanje tako, da se je moral vsakdo, ki ni bil Nemec, počutiti manjvrednim. Avstrijski oficirji so se obnašali očitno. Slovenskim kmetom in delavcem je dovolila Avstrija te toliko izobrazbe v slovenščini, da so znali pisati in čitati. Kdo je hotel dalj v znanje, se je moral naučiti nemščino. Slovenka gospoda se je počutila najboljše v nemškoturstu, a kmeta in delavca so izkorisili slovenski nemčurji, vladu, in nemški delodelalci. Univerze Sloveni niso imeli, in je vije sole so bile zgolj za ponemčevanje slovenskih dijakov, čeprav niso uspeli. Avstrija je bila staromordna država in tisti, ki že habsburško monarhijo obnoviti, misijo na prošlost, ne na napredok in bodočnost.

URADNIK: Zmeda je med vami in v vaših krajih, zmeda, pa bo treba nekoga, da bo spravil vse v red. Ko zmagamo, se bomo o tem že takoj pomneni, da bo za vse pravljeno in prav.

ROJAK: Ne verjamem, da se bo s snovanjem habenburgske katoliške države dosegel tak namen.

URADNIK: Red bo treba napraviti, če nočemo vojne vsakih dvajset let. Sicer po glejte na primer Čeh. Pod Avstrijo so imeli univerzo in vse, pod Nemčijo nimajo ničesar. Kako so se oni tepli zoper Avstrijo veselili. Ali ne bi bilo boljše, da bi ti narodi ostali v zvezi, kakor je bila Avstrija, namesto da sedaj ječe pod Hitlerjevo peto?

Mali narodi vsled homatij, ki so površno povedane v gornejih stavkih, nimajo kaj dosti zaslonbe v Washingtonu, kar je Joseph Martinek v svojem predavanju v klubu št. 1 JSZ tako izdelal. Smatrajo jih za vzrok vojnštva. Balkan si predstavljajo za top, ki, čim ga ugež, pomeni nov vojni požar. Seveda so taki nazori napačni, a tudi diplomati burzavznih vlad so zmotljivi ljudje. O samemu sebi ne misljijo slabo, pa zvracačjo krivo na druge. Lahko bi iz zgrodovine vedeli, da bi mali narodi radi

Vojna na pacifičnih otokih med Zed. državami in Japonci se nam bržkone ne zdi zanimiva, a je vendarle izredno važna zato, ker Japonska vojska "nov red". Gornje je slika, ki priča, da znajo tudi Američani zmago vati.

živeli v miru, pa jih imperialisti izigravajo in tekmujejo med sabo za sfero vpliva, pa za kontrolo nad rudami, predelki itd. Ker se to stanje ni spremeno, je tu še vedno nevernost, da nam lahko skujejo še slabši mir kakor je bil zadnji. Škoda, ker niso unije AFL, CIO, UMW in železničarske bratovščine ob enem tudi politična stranka, enakor so unije v Angliji. In če bi skupno s sovjetskimi unijami zavezele stališča glede bodočega miru, pa bi ljudstvo lahko zrla, v bodočnosti z večjimi upri, namesto z dvonom, da se zmoti versailške konference spet obnove.

Nadškof Spellman je na svojem potovanju marsikom veliko zaupal in ker je dober diplomat, je bržkone tudi marsikaj izvedel. Izvedel je v Rimu, kako izgleda stvar za zavezniške kule kulisami italijanskega položaja, in pod kakimi pogoji se je Italija pripravljena umakniti iz vojne, če ji bi Mussolini in Hitler to sploh pustila. Sicer pa je Italija prav malo v vojni. Dalje je Spellman v občevanju s španskim diktatorjem in španskim hierarhijo pojasnil, da se Španiji Amerike nič bat. Bo rajše pomagala, kot bi ji škodila. Bil je v Afriki in govoril s francoskimi veljaki, z ameriškim poslancem Murphyjem in še z marsikom. Bil je v Londonu in imel pomenek s Churchillom, nato je šel na Irsko in obiskal vse važnejše veljake. Vse to je zelo zanimivo, ni pa kaj posebno demokratično. Stara resnica je, da kjerkoli mešetarijo visoki cerkveni dostojanstveniki, se ne gre nikoli za demokracijo ali za odpravo izkorisčanja in imperializma, nego vedno le za kupičske zadeve.

Dvoranom se ne godi slabko, ako so pod ameriškim ali pa angleškim varstvom. Nedavno je prišla na obisk v Seattle, Wash., iz Kanade luksemburška kneginja, ki je bila slovensko sprejeta in po kraljevsko postrežena. Z njo je bil tudi predsednik ubežne luksemburške vlade.

Chicago Tribune je imela nedavno na prvi strani karton v barvah, ki predstavlja Italijo za jetnico Hitlerjeve soldatske in nad kartunom napis, "Prosim, rešite me!" Te vrste propagande širijo že dolgo raznoddelki zvezne vlade, katere omenjeni reakcionarni list vztrajno napada, a v tem slučaju pa jim je pozmaga. Ameriška javnost se tež potegavščini pusti vjeti, ker je že pozabilo, da je bila Italija prva fašistično dežela v Evropi in da je Mussolini imel najglavnije besedo do leta 1937, ko ga je prekričal Hitler. To, da ameriška demokracija miluje Italijo za Hitlerjevo jetnico, ki bi si rada pomogała iz klešč in se pridružila demokratičnim deželam (ne Rusiji), je v glavnem delo vatkanske diplomacije, ki si prizadeva, da Italija zmaga v vsakem slučaju. In če bo prejela kaj nagrad, jih bo

največ na stroške Slovencev in Hrvatov, v zameno za izgubljene kolonije. Če pa zavezniški ne nameravajo sklepati takih kupčij, pa naj enkrat jasno povedo, kako si zamislijo ureditev Evrope, pa nebo sumišenj in romanja v Rimu bodo izgubila svoj sedanji pomen.

Dr. Kuhar je v Londonu po radu izjavil, da Slovenci z gnušom odbijajo vse politične kombinacije, bodisi habsburške ali druge; in da najodločnejše cdklanjajo tudi idejo katoliške srednje-evropske države, češ, da bi bili v nji zopet le Nemci gospodarji. Torej nekd le delujejo za ustanovitev take katoliške države, drugače bi dr. Kuharju, ki je duhovnik, ne bilo treba delati izjav proti nji.

Caspis P. M. v New Yorku se z vnašnjo politiko ameriške vlade veliko peča. Smatran je za "sopotnika" Daily Workerju, kar je napačno, a res je, da se je poteguje za Rusijo in za marsikaj drugega, kar propagirajo delavske stranke. V številki z dne 12. marca je imel med drugim sledenje uvodnik:

CESTITAMO

liberalnim Amerikanecem in Avstrijem k njihovi smagi v zadevi avstrijskega batalijona. Cestitamo War Departmentu in sekretarju Stimsonu za odločni nastop, ki je popravil veliko krivico. Najbolj pa cestitamo fantom v kampu Atterbury, katerim se nudi zdaj prilika pozabiti Ottona in se okleniti strica Sama.

Navedli pa bomo vseeno dvoje pridržkov: prvi, da nam je avstrijski bataljon tudi kot prostovoljka češa zoper. Zoper nam je tudi Otton Habsburški kot nabiralce prostovoljcev za ameriško armado—prav kar bi nam bil zoper kot cesar.

Drugi pridržek pa je ta, da častniki v kampu morda ne bodo izvrševali dobesedno tega ukaza...

Počakali bomo torej v upanju, da bo Ottonov bataljon zaslovel kot "izgubljeni bataljon" svetovne vojske itd.

(Napisal Victor H. Bernstein.)

Dne 22. marca je poročal Chicago Sun, ki ima istega gospodarja kakor newyorski P. M., da je Bernstein upravičen

po dvom.

Telepatija pomeni, da včasi dva človeka enako mislita o eni in isti stvari in jo tudi slično opišeta. Tako se je dogodilo v tej številki v enem poglavju s pismem uvodnika in Joško Ovnom, ki piše Razgovore.

V spomin na oceta

Cleveland, O. — Pošiljam vam pet dolarjev v tiskovni sklad v spomin desete obljetnice smrti mojega oceta, ki je minila 26. marca.

Ob enem bō tega prispevka spet tudi "Big" Tony vesel, aki bo videl v listu to notico.

Pozdrav vsem čitateljem tem lista.

Milka Kres, 5726 St. Clair Ave., Cleveland, O.

šala \$31,621.25.

Nastopi male deklica, katera je očarala navzoče z njenim ljubkim močnim glasom in "tap" plesom. (6-letna Catherine Jarvis.)

Potem nastopi Prešernov kvartet, ki je žel ogromen aplavz.

Mr. Jurjovec je naznani, da je zbor "France Prešeren" kupil za \$1,000 zadolžnic. Nadalje, da bo zbor imel 9. maja svoj spomladanski koncert v dvorani SNPJ, ter poziva navzoče, da naj se prirede udeleže, ker tudi "Prešeren" je vedno pripravljen ob raznih prilikah pomagati z njegovim nastopom.

Nastopi bi imel vojak-hero iz Guadalcanala, toda iz neznanih vzrokov ni dosegel v dvorano. Nadalje je bilo naznani, da je father Edward dal dvorano brezplačno na razpolago, skupiček v točilnici gre pa za slovenske vojake v priboljšek.

Stvar se je zadovoljivo in v najlepšem redu zavrsila ob 10:30 zvečer ob navzočnosti približno 300 ljudi.

Poročevalec.

PRIREDBA KLUBA ŠT. 1 J. S. Z. BILA SIJAJEN USPEH

(Nadaljevanje s 1. strani.)

Tudi precej drugih gostov je bilo, med njimi dr. Furlan s soprogo iz Waukegana, Paul Peklaj od ravnotam, Ivan Babnik iz Cleveland, ki je vojak v bližnjem Fort Sheridanu.

Mrs. Kalamenič iz Garyja, Ind., ki je že pela na eni naših prejšnjih prireditvev, in mnogo drugih.

Zvečer po končanem sporedu se je vrnila plesna zabava istotako ob obilni udeležbi. Igrala sta Gradišek in Omerza ter njuna dva tovarša.

Glede obiskovalcev naj bo omenjeno, da so prišli tudi iz La Salla in iz precej drugih naselbin.

Spored so zelo hvalili in ko je bil končan, so ostali na zavabi in se tudi zabavali. Klub št. 1 je na ta svoj uspeh lahko upravičeno ponosen.

Vlagajte del svojega zasluga v vojne bonde. S tem pomagate vojnim naporom svoje dežele, ne da bi od svojih vlog kaj izgubili.

DRŽAVLJANSKI PRIROČNIK

sova knjižica, s poljudnimi navodili kako postati AMERIŠKI DRŽAVLJAN.

Poleg vprašanj, ki jih navadno sodniki stavljajo pri izpitu za državljanstvo, vsebuje knjižica še v II. delu nekaj važnih letnic iz zgodovine Združenih držav, v III. delu pod naslovom RAZNO, po Proglas neodvisnosti. Ustava eZdruženih držav, Lincolnov govor v Gettysburgu, Predsednik edinjenih držav in Poedine države.

Cena knjižice je samo 50 centov počitno vred.

Naročila sprejema:

Knjigarna Proletarca

2301 SO. LAWNDALE AVE., CHICAGO, ILL.

Prva slovenska pralnica se priporoča rojakom v Chicagu, Cicero in Berwynu.

Parkview Laundry Co.

FRANK GRILL in JOSEPH KOZDRIN, lastnika

Fina pratrežba — Cene zmerne — Delo jamčeno

Telefoni: CANAL 7172-7173

1727-1731 W. 21st Street CHICAGO, ILL.

ZA LICENE TISKOVINE
VSEH VRST PO ZMERNIH CENAH
SE VEDNO OBRNITE NA UNIJSKO TISKARNO

Adria Printing Co.

1838 N. HALSTED STREET, CHICAGO, ILL.

Tel. MOHAWK 4707

PROLETAREC SE TISKA PRI NAS

Romani, povesti, črtice in opisi

Poučne in znanstvene knjige

KNJIGARNA "PROLETARCA"

2301 South Lawndale Avenue, Chicago, Illinois

Pesmi, poezije, igre
Angleške knjige socialne in znanstvene vsebine

Romani, povesti, črtice in opisi

Bacili in bacilke, (Damir Feigel), humoreske, broš... 45	Med potniki in mornarji, (Bratko Kreft), zanimivi potopisni fragmenti, broš... 75	Tri povesti (L. N. Tolstoj), (Jetnik v Kavkazu, Starca, Koliko zemlje potrebuje človek), broš... 75	XV. zvezek: Troje povesti, Crte, Opombe, 327 str., broš. \$1.50, vez... 2.00	Moderna francoska lirika, (Ante Debeljak), vez... 50	Mezno delo in kapital, (Karl Marx), broš... 15	letnik 1929, vezan ... 1.00
Babilonska žena, (Joe Hocking), zanimiv roman v dveh delih, 629 str., broš. \$1.75, vez... 2.35	Moje življenje, (Ivan Cankar), vez... 75	Tik za fronto, (Damir Felgel), broš... 50	XVI. zvezek: Satirčni spisi, Kritični in polemični spisi, Bela kritizem, Volja in moč, Lepa Vida, Opombe, 355 str., broš. \$1.50, vez... 2.00	Pesmi, (Srečko Kosovel), broš... 50	Med padarji in zdravnički, (Jan-ko Kač), spomini svoje ma-tere, broš... 75	letnik 1930, vezan ... 1.00
Beatin dnevnik, (Lujza Pesjuška), roman, broš... 50	Musolino, glasoviti italijanski ropar, broš... 35	Tri novele, (Miguel Cervantes), broš... 50	XVII. zvezek: Crte, Milan in Milena, Moje življenje, Grešnik Lenart, Opombe, 339 str., broš. \$1.50, vez. 2.00	Pesme iz prirode, (Vl. Ka-pus), broš... 35	Mednarodna pomoč zdravemu in boletnemu dojenčku, (Dr. Matija Ambrožič), s 30 slikami ... 35	letnik 1931, vezan ... 1.00
Beg iz teme, (ruski pisatelj), broš. 50c, vezana... 1.00	Napoleon I. (Iz ruščine prevel Ivan Stoklasa), zgodovinski opis, broš... 75	Udovica, (I. E. Tomić), povest broš. 35c, vez... 50	XVIII. zvezek: Crte, Milan in Milena, Moje življenje, Grešnik Lenart, Opombe, 339 str., broš. \$1.50, vez. 2.00	Solnce in sonca, (Ante Debe-ljaj), broš... 50	Materinska pomoč zdravemu in boletnemu dojenčku, (Dr. Matija Ambrožič), s 30 slikami ... 35	letnik 1932, vezan ... 1.00
Bedakova izpoved, (Aug. Strindberg), broš. \$1.25, vez... 1.85	Na preriji, (J. F. Cooper), po-vest iz pionirskega časa Amerike, broš... 35	V Ameriku in po Ameriki, (A. Kristian), izredno zanimiv po-topis, broš... 75	XIX. zvezek: Prvih 7 zvezkov v fini napol- usnjevi vezavi po... 2.75	Moji zapiski z Dunaja (Emil Stefanović), broš... 15	letnik 1933, vezan ... 1.00	
Besi, (F. D. Dostoevski), roman v dveh delih, 758 strani, broš. \$2.00, vez... 2.60	Veliko mrvljaliče, (Ivan Molek) (Ivan Molek), povest z življe-nja slovenskih delavcev v Ameriki, broš... 35	Prvih 7 zvezkov v fini napol- usnjevi vezavi po... 2.75	X. zvezek: Finigar F. S.: Zbrani spisi: I. in II. zvezek: Pod svobod-nim solcem, povest davnih dedov, 668 str., broš. 2.50	Nekoliko pravopisa, (Veno Ve-nomer), broš... 10	letnik 1934, vezan ... 1.00	
Belgrajski biser, povest iz davnih dñi, broš... 15	Nata vas, (Anton Novakčan), broš. \$1.00, vez... 1.50	Vitez iz rdeče hše, (A. Du-mas), roman iz časov fran-coske revolucije, broš. 50c, vez... 85	III. zvezek: Iz modernejšega sve-ta, roman, 280 str., vez. 1.75	Naš svetovni nazor, teorija in razvoj diktatorstva materialisti-ma, (Sigma), broš... 50	letnik 1935, vezan ... 1.00	
Beneška vedeževalka, povest iz preteklih dñi, broš... 25	Narod, ki izumira, ali življenje Eskinov, (Po Nanseu Ivan Bežnik), broš... 45	Mazelj Fran-Podlimbarski— Zbrani spisi: I. zvezek: Slike in črtice, Gorski potoki in Tovariš Damijan, br. \$1.25, vez. 1.75	X. zvezek: Zgodbide zdrav-nika Muznika, Tolmin-ske matere sv. noč, broš. \$1.25, vez... 1.75	Naš jezik, (Dr. Jozef Glonar), vez... 25	letnik 1936, vezan ... 1.00	
Boj s priredo in Treskova Urka, povesti, broš... 35	Na krivih potih, (Žaljski), broš... 30	Prvih 7 zvezkov v fini napol- usnjevi vezavi po... 2.75	X. zvezek: Trbovlje, proletarske pesmi, (Tone Selškar), broš. 35c, vez... 50	Koledar Cankarjeve družbe ilustrirani in izredno zani-mivo vsebino: letnik 1937, vezan ... 1.00	letnik 1937, vezan ... 1.00	
Boy, (L. Coloma), roman, broš... 25	Narod, ki izumira, ali življenje Eskinov, (Po Nanseu Ivan Bežnik), broš... 45	Prvih 7 zvezkov v fini napol- usnjevi vezavi po... 2.75	X. zvezek: Strup iz Judeje, (J. S. Machar), broš. 75c, vez... 1.15	O zdravju in bolezni, (Dr. Ant. Brecej), broš... 1.50	letnik 1938, vezan ... 1.00	
Božična pesem v prozi, (Charles Dickens), broš... 25	Na krivih potih, (Žaljski), broš... 30	Prvih 7 zvezkov v fini napol- usnjevi vezavi po... 2.75	X. zvezek: V zaro Videve, (Oton Zupančič), pesniške broš... 35	O dolasku in socialističen-gibanju na Slovenskem do ustanovitve jugoslovenske socialnodemokratične stranke (1848-1896), (A. Kristan), broš. 75c, vezana ... 1.00	letnik 1939, vezan ... 1.00	
Bele noči—Mali junak, (F. M. Dostoevski), povesti, broš... 45	Narod, ki izumira, ali življenje Eskinov, (Po Nanseu Ivan Bežnik), broš... 45	Prvih 7 zvezkov v fini napol- usnjevi vezavi po... 2.75	X. zvezek: V zaro Videve, (Oton Zupančič), pesniške broš... 35	Zadružni koledar letnik 1940, vezan ... 1.00	letnik 1940, vezan ... 1.00	
Bilke, (Marija Kmet), povesti in črtice, broš... 35	Otroška leta, (Maksim Gorki), povest, broš... 80	Prvih 7 zvezkov v fini napol- usnjevi vezavi po... 2.75	X. zvezek: V zaro Videve, (Oton Zupančič), pesniške broš... 35	Naš svetovni nazor, teorija in razvoj diktatorstva materialisti-ma, (Sigma), broš... 50	letnik 1941, vezan ... 1.00	
Blagajna velikega vojvode, (Frank Heller), roman, broš. 1.00	Obisk pri slovenskih pisateljih in umetnikih, (Izidor Cankar), povest, broš... 1.25	Prvih 7 zvezkov v fini napol- usnjevi vezavi po... 2.75	X. zvezek: V zaro Videve, (Oton Zupančič), pesniške broš... 35	O zdravju in bolezni, (Dr. Ant. Brecej), broš... 1.50	letnik 1942, vezan ... 1.00	
Brez zarje, (Milan Pugelj), broš. 75c, vez... 1.25	Ogljenica, ali hudobija in nedolnost, (Fr. Zakrajsek), povest, broš... 35	Prvih 7 zvezkov v fini napol- usnjevi vezavi po... 2.75	X. zvezek: V zaro Videve, (Oton Zupančič), pesniške broš... 35	Naš svetovni nazor, teorija in razvoj diktatorstva materialisti-ma, (Sigma), broš... 50	letnik 1943, vezan ... 1.00	
Cvetke, (H. Majar), šopek pravilje za stare in mlade, broš... 20	Paberki iz Roja, (Ivan Albrecht), venček mihih pove-stic, (broš)... 25	Prvih 7 zvezkov v fini napol- usnjevi vezavi po... 2.75	X. zvezek: V zaro Videve, (Oton Zupančič), pesniške broš... 35	Koledar Cankarjeve družbe ilustrirani in izredno zani-mivo vsebino: letnik 1940, broš... 50	letnik 1944, vezan ... 1.00	
Cvetina Borograjska, (H. Ma-jar), povest, broš... 35	Pariški zlatar, (Silvester K.), povest, broš... 1.00	Prvih 7 zvezkov v fini napol- usnjevi vezavi po... 2.75	X. zvezek: V zaro Videve, (Oton Zupančič), pesniške broš... 35	O zdravju in bolezni, (Dr. Ant. Brecej), broš... 1.50	letnik 1945, vezan ... 1.00	
Ciganova osveta, povest, broš... 35	Pokerki iz Roja, (Ivan Albrecht), venček mihih pove-stic, (broš)... 25	Prvih 7 zvezkov v fini napol- usnjevi vezavi po... 2.75	X. zvezek: V zaro Videve, (Oton Zupančič), pesniške broš... 35	Naš svetovni nazor, teorija in razvoj diktatorstva materialisti-ma, (Sigma), broš... 50	letnik 1946, vezan ... 1.00	
Crni demant, (Maurus Jokali), broš. \$1.25, vez... 1.75	Pingvinški otok, (Anatole France), broš. \$1.00, vez... 1.50	Prvih 7 zvezkov v fini napol- usnjevi vezavi po... 2.75	X. zvezek: V zaro Videve, (Oton Zupančič), pesniške broš... 35	Koledar Cankarjeve družbe ilustrirani in izredno zani-mivo vsebino: letnik 1947, broš... 50	letnik 1947, vezan ... 1.00	
Crni panter, (Milan Pugelj), povesti in črtice, broš... 50	Povesti s potovanja in Korotanske povesti, (Ana Rehakova Gabrijela Preisova), broš. \$1.00, vez... 1.25	Prvih 7 zvezkov v fini napol- usnjevi vezavi po... 2.75	X. zvezek: V zaro Videve, (Oton Zupančič), pesniške broš... 35	O zdravju in bolezni, (Dr. Ant. Brecej), broš... 1.50	letnik 1948, vezan ... 1.00	
Daj nam danes naš važdanji kruh, (A. Cerkvenik), po-vest, broš... 40	Po solnični Španiji, (M. A. Ne-xó), potopis s slikami, broš... 40	Prvih 7 zvezkov v fini napol- usnjevi vezavi po... 2.75	X. zvezek: V zaro Videve, (Oton Zupančič), pesniške broš... 35	Naš svetovni nazor, teorija in razvoj diktatorstva materialisti-ma, (Sigma), broš... 50	letnik 1949, vezan ... 1.00	
Darovanja, (Alojzij Dostal), zgodovinska slika iz dobe slo-vanskih apostolov, broš... 30	Pravljice in pripovedke, (S. Ko-sutnik), broš... 15	Prvih 7 zvezkov v fini napol- usnjevi vezavi po... 2.75	X. zvezek: V zaro Videve, (Oton Zupančič), pesniške broš... 35	Koledar Cankarjeve družbe ilustrirani in izredno zani-mivo vsebino: letnik 1950, broš... 50	letnik 1950, vezan ... 1.00	
Dalmatinske povesti, (Igo Kas), broš... 45	Priča o Petru Velikem, (A. Petruškevski—I. Steklas), vez... 1.25	Prvih 7 zvezkov v fini napol- usnjevi vezavi po... 2.75	X. zvezek: V zaro Videve, (Oton Zupančič), pesniške broš... 35	O zdravju in bolezni, (Dr. Ant. Brecej), broš... 1.50	letnik 1951, vezan ... 1.00	
Dede je pravil, (Julij Slapšak), pravilje in pripovedke, broš... 65	Priča o Petru Velikem, (A. Petruškevski—I. Steklas), vez... 1.25	Prvih 7 zvezkov v fini napol- usnjevi vezavi po... 2.75	X. zvezek: V zaro Videve, (Oton Zupančič), pesniške broš... 35	Naš svetovni nazor, teorija in razvoj diktatorstva materialisti-ma, (Sigma), broš... 50	letnik 1952, vezan ... 1.00	
Devica Orleanka, (S. K.), slika iz preteklih časov, broš... 35	Priča o Petru Velikem, (A. Petruškevski—I. Steklas), vez... 1.25	Prvih 7 zvezkov v fini napol- usnjevi vezavi po... 2.75	X. zvezek: V zaro Videve, (Oton Zupančič), pesniške broš... 35	Koledar Cankarjeve družbe ilustrirani in izredno zani-mivo vsebino: letnik 1953, broš... 50	letnik 1953, vezan ... 1.00	
Domači živali, (Damir Feigel), vez... 40	Priča o Petru Velikem, (A. Petruškevski—I. Steklas), vez... 1.25	Prvih 7 zvezkov v fini napol- usnjevi vezavi po... 2.75	X. zvezek: V zaro Videve, (Oton Zupančič), pesniške broš... 35	O zdravju in bolezni, (Dr. Ant. Brecej), broš... 1.50	letnik 1954, vezan ... 1.00	
Drobizi, (Fr. Milčinski), povesti-ce, broš... 75	Povesti s potovanja in Korotanske povesti, (Ana Rehakova Gabrijela Preisova), broš. \$1.00, vez... 1.25	Prvih 7 zvezkov v fini napol- usnjevi vezavi po... 2.75	X. zvezek: V zaro Videve, (Oton Zupančič), pesniške broš... 35	Naš svetovni nazor, teorija in razvoj diktatorstva materialisti-ma, (Sigma), broš... 50	letnik 1955, vezan ... 1.00	
Dva svetova, (Ivan Molek), povest slovenskega priseljence, broš... 50	Povesti s potovanja in Korotanske povesti, (Ana Rehakova Gabrijela Preisova), broš. \$1.00, vez... 1.25	Prvih 7 zvezkov v fini napol- usnjevi vezavi po... 2.75	X. zvezek: V zaro Videve, (Oton Zupančič), pesniške broš... 35	Koledar Cankarjeve družbe ilustrirani in izredno zani-mivo vsebino: letnik 1956, broš... 50	letnik 1956, vezan ... 1.00	
Dve slike, (Ks. Meško), broš... 40	Povesti s potovanja in Korotanske povesti, (Ana Rehakova Gabrijela Preisova), broš. \$1.00, vez... 1.25	Prvih 7 zvezkov v fini napol- usnjevi vezavi po... 2.75	X. zvezek: V zaro Videve, (Oton Zupančič), pesniške broš... 35	O zdravju in bolezni, (Dr. Ant. Brecej), broš... 1.50	letnik 1957, vezan ... 1.00	
Dvonočec, (Karl Ewald), na-ravoslovne pravljice s slikami, vez... 75	Povesti s potovanja in Korotanske povesti, (Ana Rehakova Gabrijela Preisova), broš. \$1.00, vez... 1.25	Prvih 7 zvezkov v fini napol- usnjevi vezavi po... 2.75	X. zvezek: V zaro Videve, (Oton Zupančič), pesniške broš... 35	Naš svetovni nazor, teorija in razvoj diktatorstva materialisti-ma, (Sigma), broš... 50	letnik 1958, vezan ... 1.00	
Don Corea, (G. Keller), roman broš... 50	Povesti s potovanja in Korotanske povesti, (Ana Rehakova Gabrijela Preisova), broš. \$1.00, vez... 1.25	Prvih 7 zvezkov v fini napol- usnjevi vezavi po... 2.75	X. zvezek: V zaro Videve, (Oton Zupančič), pesniške broš... 35	Koledar Cankarjeve družbe ilustrirani in izredno zani-mivo vsebino: letnik 1959, broš... 50	letnik 1959, vezan ... 1.00	
Dvoje slike, (Ks. Meško), broš... 40	Povesti s potovanja in Korotanske povesti, (Ana Rehakova Gabrijela Preisova), broš. \$1.00, vez... 1.25	Prvih 7 zvezkov v fini napol- usnjevi vezavi po... 2.75	X. zvezek: V zaro Videve, (Oton Zupančič), pesniške broš... 35	O zdravju in bolezni, (Dr. Ant. Brecej), broš... 1.50	letnik 1960, vezan ... 1.00	
Dvojnočec, (Karl Ewald), na-ravoslovne pravljice s slikami, vez... 75	Povesti s potovanja in Korotanske povesti, (Ana Rehakova Gabrijela Preisova), broš. \$1.00, vez... 1.25	Prvih 7 zvezkov v fini napol- usnjevi vezavi po... 2.75	X. zvezek: V zaro Videve, (Oton Zupančič), pesniške broš... 35	Naš svetovni nazor, teorija in razvoj diktatorstva materialisti-ma, (Sigma), broš... 50	letnik 1961, vezan ... 1.00	
Dom življenja, (Ivan Cankar), vez... 20	Povesti s potovanja in Korotanske povesti, (Ana Rehakova Gabrijela Preisova), broš. \$1.00, vez... 1.25	Prvih 7 zvezkov v fini napol- usnjevi vezavi po... 2.75	X. zvezek: V zaro Videve, (Oton Zupančič), pesniške broš... 35	Koledar Cankarjeve družbe ilustrirani in izredno zani-mivo vsebino		

YOU'LL GET PIE-- BYE AND BYE

When somebody asks us what we think about the president's program for cradle-to-grave security, we preface our answer by inquiring what our questioner thinks about the new tax plan which the nation's lawmakers are shaping up for us.

The two plans really ought to be considered jointly to understand the real meaning of present and future living standards. Security may mean high living standards or low living standards. It may mean greater freedom and self-control or less freedom and regimentation.

Right now almost every able person is secure in the ability to get a job and earn wages; the war effort needs us all. But the war effort also needs the things our labor creates, so security isn't going to mean a very high living standard as long as the war lasts. Indeed, even the advocates of higher taxes are admitting now that present plans will leave the earner of a \$40-per-week wage with a net of less than \$17.

Nope! We're not griping about it; let those who voted for this war-breeding system do their griping. All we want to do is recall that, by looking over the back files of this humble publication, it will be seen we knew all along that we'd be paying a heavy bill in terms of living standards.

Now we know something else. We know that security for the workers is not going to mean freedom from exploitation—if the thing is handed to workers by the defenders and beneficiaries of exploitation. We know that the very people who are crying about the war program which they helped to make necessary by rejecting Socialism will be wailing about the chains that bind them in the service of a super class (not super race) a few years from now.

You may get pie bye and bye; indeed you may! The possibilities of production are so great that there is no longer any reason why the owners should not take better care of their servants.

But we recall reading that the same thing was taking place under the old chattel slave system which was wiped away in our Civil War. Then, too, the more prosperous plantation owners, strong in their power to control and flushed with surpluses, talked loudly about the "abuses" of slavery and piously promised to make the lot of slaves more tolerable.

However, the people who sincerely wished to "do something" for slaves were the most stubborn defenders of the system itself and fought to the death for its preservation.

* * *

But the question is, "What do we think about the president's security program?" Well, for the owning class we think it's the best security yet. We think that the class system which exploits human beings and causes wars just couldn't exist very long without it after the waste of war ends.—Reading Labor Advocate.

"Decent Respect For Opinions of Mankind"

From the viewpoint of Soviet policy and the building of good will, the execution of Erlich and Adler was stupid, which, in politics, is even worse than criminal. Certainly such disregard of public opinion in an allied country does not rhyme with sensible international relations policy. The only possible explanation of this action by the Soviet regime is that it permitted partisan—Communist party—motivation affect state action. Hatred for party-opponents guided the verdict of the court. Soviet policy was subordinate to Communist phobia.

Mr. Wallace is entirely right: We must not double-cross Russia. And we won't. But Russia must practice "decent respect for the opinions of mankind" in its dealings with us. Our joint interest in the success of our common enemy and the stability of the durable peace which we hope jointly to win and keep demand from Russia, even as it demands it from the United States that party politics not be allowed to transgress the course of international policy.

These are considerations which enter into the field of constructive and broad thinking that men must do now even before the war is actually won, while we frame in our minds the edifice of international peace and security. —The Advance.

SOCIALISM TO HELP OUT BUSINESS AFTER WAR

Under the heading of "Insurance Advertising Men Look into Future," the Savings Bank Journal of January, 1943, carried a report of a speech by Stewart McDonald, chairman of the board and president of the Maryland Casualty company. Commenting on McDonald's speech, the article says:

"The biggest problem, and one on which the solution of all others depends, is the threat of mass unemployment when peace comes, the speaker stated. There is general agreement that, as a rough assumption, there will be between 30,000,000 and 40,000,000 people thrown out of jobs in war industries and demobilized from the armed services soon after the war ends. There is considerable reason to believe that a good proportion of these will be absorbed back into our economy within a comparatively short time. There may be a net total of some 10,000,000 people without jobs."

"Mr. McDonald emphasized the fact that many of the jobless will not be the chronic ne'er-do-wells, the lazy and shiftless. These post-war unemployed will include a large percentage of the cream of our population, many of them young and vigorous and toughened by the rigors of war. They will include men who have risked their lives on the fighting fronts. They didn't fight for the reward of a preferred position in a block-long bread line."

"Mr. McDonald emphasized the fact that many of the jobless will not be the chronic ne'er-do-wells, the lazy and shiftless. These post-war unemployed will include a large percentage of the cream of our population, many of them young and vigorous and toughened by the rigors of war. They will include men who have risked their lives on the fighting fronts. They didn't fight for the reward of a preferred position in a block-long bread line."

"If the American system of free enterprise, and that includes our insurance industry, is to survive," the speaker continued, "it must take on a great share of this stupendous responsibility of creating jobs for these millions of men and women."

And who is going to take care of the share of unemployment not assumed by private industry? Why socialism, of course. Says Mr. McDonald:

"Already there is being planned in Washington a large scale program of public works projects, calling for

an expenditure of some \$10,000,000,000 each year for the first five years after the war ends. Such a program will provide employment for millions of people, and stimulate many classes of business and industry all along the line."

BOTH SIDES OF THE STREET

Capt. Eddie Rickenbacker is one of America's genuine heroes. He risked his life for his country in two wars and, in between wars, he risked his career to brave the wrath of armchair interventionists in the fight to prevent American involvement in the Second World War.

Just now, however, Eddie Rickenbacker is making an unholly spectacle of himself. A legitimate crusade against unsavory elements in the ranks of organized labor would have won the applause of the whole nation, including most of the dues-paying members of labor unions. But Captain Rickenbacker's impudent outbursts are directed not at racketeers, but at all of American labor.

In a recent speech at Philadelphia, he said: "All overtime wages for work up to 48 hours a week should be abolished. You shouldn't have to bribe men to do their jobs."

In the same speech, he opposed the \$25,000 limit on salaries because—"That's a limit on incentives."

Obviously Captain Rickenbacker can't work both sides of the street—and get away with it. He can't logically call more money an "incentive" for those who have a net income in excess of \$25,000 and "bribery" for those whose incomes aren't one tenth that amount.

And yet this is the kind of drivet that Eddie Rickenbacker is peddling right now. He would make a lot more sense if he dealt honestly with the subject of equality of sacrifice, if he told his audiences just a little about the wartime profits which the munitions makers demand and receive from the government. — The Progressive.

Published Weekly at 2301 So. Lawndale Ave.

THE MARCH OF LABOR

Appeasement's Fruit

We trust that Ambassador Hayes and the State Department are paying heed to the current vocabulary of the Spanish radio. In particular, we hope that Mr. Hayes has learned these words of the Spanish radio, pronounced just two days after his most recent billing and coining to France's regime in an address at Barcelona:

"A reconnoitering operation by Rommel's vanguard was enough to put a whole American Army to flight. The Germans have verified that in the future one German soldier confronting four or five Americans can provide reasonable hope of victory."

Mr. Hayes should ponder those lines, recorded yesterday in "The Axis on the Air"—but he has no reason to be shocked by them. During the weeks before he spoke at Barcelona, Spanish broadcasters had indulged in such fulsome language as: "The Jewish banks of New York and London, in concert with Bolshevism, unleashed this war," and "Like a brilliant ray of hope, Hitler's voice assures us that this fight will not finish as the Jews wish." Franco himself, of course, had long since answered American appeciation during our belligerency by boasting of his solidarity with Hitler.

We are well aware that Franco, in a land so cruelly impoverished by his rebellion as the creature of Hitler and Mussolini, and in his fear of a rising of the people, wants to "keep out of war." Is that a reason for bolstering his regime? We think not. We think the way to increase Franco's healthy desire to avoid a war with us is to prove America's might and the United Nations' might.

We also think it is not yet too late to prove to the Spanish people that their fight is ours—that our victory means their freedom. The reforms now under way in French North Africa, if carried to a real democratic fruition, and if held as a pattern of our intent for Europe, will strengthen us more in Spain than any amount of special privilege for the Spanish dictator. If the Germans do march through Spain to meet us, or if strategy ultimately requires Allied action in Spain, the help of the people, based on the hope of the people, can do for us what it did for Wellington.—The Chicago Sun.

Insull Security Holders Get \$1 for Every \$1,000 Invested

Another sad chapter in the mad financial ventures of Sam Insull was written in Federal court at Chicago. It made sickening reading for thousands of investors who were duped by the one-time utility titan.

Reports filed before Federal Judge Michael L. Igoe by Garfield Charles, special master in chancery, special master in chancery in the liquidation of Insull Utility Investments and Corporation Securities Company, revealed that owners of the securities of these companies will collect only about \$1 for every \$1,000 invested.

When the distribution is made, the investors will have exhausted all legal means for recovery.

Many of the almost-worthless "gold notes" floated in bales by Insull are owned by Chicago school teachers, who were forced to accept them as part of their salary at a time when the city's finances were in bad shape.

Evidence taken in bankruptcy proceedings involving Insull's companies brought out the fact the promoter knew the bonds were worthless when he peddled them.

Insull's story is so well known to Proletarec readers that it scarcely needs repetition. He built up a billion-dollar pyramid of holding companies by ruthlessly tramping on the laws of the land. He corrupted legislators and bought up city government and newspapers like fish in the market place.

When the blow-off came he fled to Europe and caused the authorities no end of trouble in getting him back. Penniless and under a flock of indictments, he passed away a few years ago, unhonored and unsung.

But it will be years before his pitiful manipulations are forgotten. Directors of some of his corporations still face charges of mismanagement or worse in "rubber-stamping" Insull's wishes. If these charges are proven, these directors may be

stripped clean in paying damage suits, those now pending aggregating something like \$75,000,000.

LITTLE LUTHER

"Gee, Daddy," Little Luther remarked, "reading the newspapers is harder than doing long divisions and fractions."

"What," Mr. Dilworth asked, "are you mumble about now?"

"On one page, the newspaper is raising the dicens because the workers are not working enough. They call it absenteeism. Then on another page, they pour because the government has ordered a 48-hour week so the workers can work longer. And they call that inflation. I don't get it."

"You don't hear about any absenteeism in the foxholes of North Africa, do you, my boy?"

"And I don't hear about any soldiers being fired by the army because they had pneumonia and couldn't fight for a week. That's what happened to a worker in the Bethlehem yards who was out for two weeks with pneumonia."

"Absenteeism can only be cured by labor conscription."

"How can conscription cure pneumonia? Wouldn't a hospital and a doctor do more good, Pop?"

"Some workers are just natural loafers. They're got to be disciplined."

"You mean like the fellow who worked seven straight weeks without a day off and then when he collapsed with bleeding ulcers was fired by Bethlehem for absenteeism?"

"The fellow was probably drinking too much rotgut whiskey."

"Or maybe eating too many greasy beans in Ulcer Gulch."

STAGGERING OUTPUT

The value of all goods and services produced by Americans during the fiscal year ended last June reached the staggering total of \$134,000,000,000, Secretary of Commerce Jesse H. Jones reported recently.

THE RED STAR RISES

By FREDA KIRCHWEY, in
The Nation

No weekly journal can match the tempo of the Russian advance. Legions are covered while the presses run, and discussion of the significance of the recapture of Kharkov is made meaningless by the fall of Krasnograd. The only interesting speculations are those which themselves advance far beyond the present front and consider the consequences of a Russian victory more sweeping than the boldest "expert" dared suggest a month ago. The Nazis' 1941 "winter line" has already been overrun and its key anchors lost. Observers in Washington and in neutral observation towers in Stockholm and Berne have begun to talk about a probable stabilization of the front along the line running from the Baltic to Odessa—a line backed by the Pripyat Marshes and the upper reaches of the Dnieper River. But the Soviet army may break through these predicted positions as it has through those established in earlier guesses. And even if the experts are right and a combination of spring thaws and extended communications checks the Red Army, it seems most unlikely that the depleted and exhausted Nazi troops can launch another major offensive this spring—much less conquer Russia in the long run. In spite of the losses and hard fighting that lie ahead, Stalin has won the Battle of Russia.

Reactions in the West to this tremendous reversal on the eastern front are curious and contradictory. Official public comment is, on the whole, carefully enthusiastic. The tributes to the Red Army on its triumphant anniversary were generous and sounded genuine. But the anxiety now openly expressed in many conservative quarters—even by some persons wholly in favor of fighting Hitler to a finish—shows how precarious are the underpinnings which hold up our alliance with Russia.

Opinion in these quarters seems to be almost equally divided between a conviction that Russia will stop fighting any moment now, leaving the other Allied powers in the lurch and Hitler in control of Western Europe, and a fear that Russia will not stop fighting at all but will push on and on until all Europe is engulfed in the Bolshevik tide. Both fears, in their most extreme form, are absurd. Both have a few seeds of reality which circumstances might nourish.

Stalin is neither an altruist nor a fool. Neither is he an imperialist. He never wanted to be dragged into a world war. He wanted the security of Russia's frontiers. He was ready, from the time the Soviet Union joined the League, to accept the obligations for collective security, seeing in this method the only chance of averting the disaster that has overwhelmed the world. As long as any hope remained, his Foreign Minister, Maxim Litvinov, fought a tenacious fight at Geneva to turn the pretenses of collective action into a reality. The betrayal of Spain by the major Western powers practically ended Russia's dream of a united front against the Axis threat. The collective surrender at Munich, and the exclusion of Russia from the four-power conference that emerged from it drove Litvinov out of office and the Soviet Union into isolation. And the explicit knowledge that the Chamberlain government had been trying to interest Hitler in a campaign of expansion to the east rather than a general European war was not calculated to quiet Stalin's deep-rooted suspicions of the Western powers.

Russia will never again willingly permit itself to be jockeyed into such a position. And today it is strong enough to choose the policy which will best serve its national interests. That policy might be either one of armed isolation buttressed by a group of satellite states or one of conquest and revolution. It is up to the other Allied powers Britain and the United States in particular, to decide whether they want a victorious Russia to adopt either of those courses. A return of pre-war power politics built on a system of reactionary states held together by American, food and Allied arms, would confirm Russia's old fears—fears which Allied foreign policy during the war has done little to dispel. If control in post-war Europe is restored to the elements in each country that fear social change above all else and seek only to protect the privileges of church and army and business, then Russia will make trouble—not because Stalin is an imperialist bent on conquest or

This Is the Time to "Think About It"

Board Suggests What Must Be Done to Avoid Chaos After War; F. D. Says Congress Must Draft the Blueprints

President Roosevelt has transmitted to Congress a report from the National Resources Planning Board—"After the War—Towards Security." Some call it the "American Beveridge report." Some denounce it as a very dangerous document, "full of Socialism." Others insist, "This is not the time to talk about what we will do after the war."

It is hard to understand how any thinking man, whether conservative, progressive or radical, can take the latter view. If we don't "think about it now," we are not likely to have a chance to think about it when peace comes, because the flood of post-war problems may literally sweep us off our feet.

* * *

It should be emphasized that the report merely suggests things which should be done in order to avoid confusion, and perhaps disaster, when the shooting stops and men begin to think of normal living.

It points out that jobs must be provided for millions of men and women now in the armed forces or in war industries; that the government will probably have to aid business, possibly forming a partnership with some industries; and that a greatly enlarged scheme of social insurance must be provided, to the end that those who won the war may not be compelled to accept semi-starvation, or something even worse, at the conclusion of hostilities.

In a nutshell, the report seeks to make real one of the "Four Freedoms" promised by the "Atlantic Charter" —Freedom from Want; the right to work when strong, and a life free from fear of old age, want, dependency, unemployment and accident.

* * *

To those who say that freedom from want will make us a nation of "sissies," the report replies:

"There are doubtless some marginal who would deliberately choose to avoid work, even if guaranteed only a minimum subsistence, but these must be balanced against the millions of cases where deep anxiety, haunting fear of want, acute suffering and distress, blight and scar the lives of men and women and children, too.

"Most of the drifting souls are those on whom the door of hope has been closed, either by nature's equipment or by the unfortunate circumstances of unkind social experience."

"The cure for this lies in the cause. We must and do insist that the bulk of mankind who are able to work are willing to work, and that we will strive for something more than a doghouse subsistence on a dole."

* * *

As to the need for the reforms proposed, the report says: "Political democracy has little appeal, unless translated into economic reality. To be worth dying for, a political system must make possible a society that is worth living in." That last sentence is worth remembering.

* * *

As we have said, the report outlines the objectives we should keep in mind, but it does not tell us how we may achieve them.

President Roosevelt intimates Congress must take care of that part of the job. Congress should not hesitate to accept the challenge. The Senate has already appointed a committee to conduct hearings. Perhaps it would be better to create a joint committee, representing both houses.

We